

**CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE**

14 février 2023

PROPOSITION DE LOI

**visant à améliorer
la procédure pénale en imposant
l'obligation d'élire domicile
en Belgique
en cas d'appel**

(déposée par M. Ben Segers)

**BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS**

14 februari 2023

WETSVOORSTEL

**tot verbetering
van de strafrechtspleging door
bij het aantekenen van hoger beroep
de verplichting van keuze van woonplaats
in België in te voeren**

(ingediend door de heer Ben Segers)

RÉSUMÉ

Cette proposition de loi dispose que l'acte d'appel des jugements rendus par les tribunaux de police et les tribunaux correctionnels mentionnera dorénavant, à peine de nullité, l'obligation d'élire domicile en Belgique si la personne qui fait la déclaration n'y a pas son domicile ou son siège.

L'obligation d'élire domicile en Belgique sera également prévue pour les actes d'appel des détenus contre ces jugements si la personne détenue qui fait la déclaration n'a pas son domicile en Belgique.

Cette proposition de loi vise ainsi à accélérer une étape importante de la procédure pénale, à accroître son efficacité et à réduire les coûts y afférents.

SAMENVATTING

Dit wetsvoorstel bepaalt dat de akte van hoger beroep tegen vonnissen van de politierechtbank of de correctie-rechtbank, op straffe van niet-ontvankelijkheid, voortaan de verplichte woonstkeuze van woonplaats in België bevat, indien de persoon die de verklaring aflegt er zijn woonplaats of zetel niet heeft.

Deze verplichte woonstkeuze in ons land wordt ook ingevoerd voor akten van hoger beroep die door gedetineerden tegen deze vonnissen worden ingesteld indien de persoon die de verklaring aflegt geen woonplaats heeft in België.

Daarmee beoogt dit wetsvoorstel een belangrijke schakel in de ketting van de strafprocedure sneller, efficiënter en meer kostenbesparend te laten verlopen.

N-VA	: Nieuw-Vlaamse Alliantie
Ecolo-Groen	: Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales – Groen
PS	: Parti Socialiste
VB	: Vlaams Belang
MR	: Mouvement Réformateur
cd&v	: Christen-Democratisch en Vlaams
PVDA-PTB	: Partij van de Arbeid van België – Parti du Travail de Belgique
Open Vld	: Open Vlaamse liberalen en democraten
Vooruit	: Vooruit
Les Engagés	: Les Engagés
DéFI	: Démocrate Fédéraliste Indépendant
INDEP-ONAFH	: Indépendant - Onafhankelijk

Abréviations dans la numérotation des publications:		Afkorting bij de nummering van de publicaties:	
DOC 55 0000/000	Document de la 55 ^e législature, suivi du numéro de base et numéro de suivi	DOC 55 0000/000	Parlementair document van de 55 ^e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer
QRVA	Questions et Réponses écrites	QRVA	Schriftelijke Vragen en Antwoorden
CRIV	Version provisoire du Compte Rendu Intégral	CRIV	Voorlopige versie van het Integraal Verslag
CRABV	Compte Rendu Analytique	CRABV	Beknopt Verslag
CRIV	Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes)	CRIV	Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaalde beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen)
PLEN	Séance plénière	PLEN	Plenum
COM	Réunion de commission	COM	Commissievergadering
MOT	Motions déposées en conclusion d'interpellations (papier beige)	MOT	Moties tot besluit van interpellaties (beigegekleurig papier)

DÉVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

Le prévenu, la partie civilement responsable et la partie civile – cette dernière uniquement en ce qui concerne ses intérêts civils - peuvent interjeter appel des jugements prononcés par le tribunal de police et par le tribunal correctionnel en faisant une déclaration d'appel au greffe du tribunal qui a rendu le jugement.

Les personnes détenues peuvent quant à elles interjeter appel en faisant une déclaration d'appel au directeur de l'établissement ou à son délégué.¹ Ces déclarations ont les mêmes effets que celles reçues au greffe ou par le greffier.

La présente proposition de loi entend assortir la déclaration d'appel d'une condition de recevabilité supplémentaire, à savoir l'obligation pour les personnes qui souhaitent interjeter appel mais qui n'ont ni domicile ni siège en Belgique d'élire domicile dans notre pays.

L'ajout de l'élection de domicile en tant que condition de recevabilité permettra de simplifier et d'accélérer la procédure.

En effet, l'acte d'appel est encore suivi d'une citation à comparaître, qui a uniquement pour objet de fixer la cause. Grâce à l'obligation d'élire domicile en Belgique, le nombre de significations à l'étranger diminuera, ce qui permettra non seulement de gagner du temps, mais aussi de réaliser des économies.

L'élection de domicile est également possible en matière pénale, ainsi qu'il ressort des articles 39 et 40 du Code judiciaire et de l'article 111 de l'ancien Code civil.²

L'obligation d'élire domicile n'est d'ailleurs pas une nouveauté dans notre procédure pénale.

Par exemple, dans le cas d'une constitution de partie civile, toute partie civile est tenue d'élire domicile en

¹ Article 1er de la loi du 25 juillet 1893 relative aux déclarations d'appel des personnes détenues ou internées, publiée au *Moniteur belge* du 28 juillet 1893, 2345.

² F. Van Volsem, "Over de wijzen van betekening in strafzaken in het algemeen en aan een in een buitenlandse gevangenis opgesloten beklaagde in het bijzonder", note sous Cass., 4 novembre 2009, RABG 2010/7, 431.

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

De beklaagde, de burgerrechtelijk aansprakelijke partij en de burgerlijke partij – deze laatste alleen wat haar burgerlijke belangen betreft – kunnen hoger beroep aantekenen tegen de vonnissen uitgesproken door de politierechtbank en de correctionele rechtbank door een verklaring van hoger beroep te doen op de griffie van de rechtbank die het vonnis heeft gewezen.

Gedetineerden kunnen op hun beurt hoger beroep aantekenen door een verklaring van hoger beroep te doen ten aanzien van de directeur van de inrichting of zijn gemachtigde.¹ Deze verklaringen hebben dezelfde uitwerking als deze die ter griffie of door de griffier worden ontvangen.

Met dit wetsvoorstel willen wij een ontvankelijkheidsvoorwaarde aan de verklaring van hoger beroep toevoegen, namelijk het kiezen van een woonplaats in België, voor degene die hoger beroep aantekent maar geen woonplaats of zetel in België heeft.

Het toevoegen van een gekozen woonplaats als ontvankelijkheidsvoorwaarde zal de procedure sneller en eenvoudiger maken.

Immers, na een akte hoger beroep volgt er ook nog een dagvaarding om te verschijnen. Deze dagvaarding geldt enkel als dagstelling. Een gekozen woonplaats in België zal bijgevolg het aantal betekeningen in het buitenland doen verminderen wat niet enkel een tijdswinst met zich mee zal brengen maar ook kostenbesparend zal werken.

Een keuze van woonplaats is ook in strafzaken mogelijk. Dit wordt geregeld door de artikelen 39 en 40 van het Gerechtelijke Wetboek en door artikel 111 van het oud Burgerlijk Wetboek.²

Maar ook de verplichte woonplaatskeuze is in onze strafprocedure allerm minst nieuw.

Zo zal in het geval van een burgerlijkepartijstelling de burgerlijke partij die geen woonplaats heeft in België

¹ Artikel 1 van de wet van 25 juli 1893 betreffende de aantekening van hoger beroep van gedetineerde of geïnterneerde personen, bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 28 juli 1893, 2345.

² F. Van Volsem, "Over de wijzen van betekening in strafzaken in het algemeen en aan een in een buitenlandse gevangenis opgesloten beklaagde in het bijzonder", noot onder Cass., 4 november 2009, RABG 2010/7, 431.

Belgique, si elle n'y a pas son domicile.³ Cette exigence est motivée par le souhait de gagner du temps, de limiter les coûts et d'éviter les complications liées aux significations à l'étranger.⁴

Toute partie civile qui souhaite saisir directement le tribunal – ce que l'on appelle la citation directe en matière pénale – doit également faire élection de domicile dans la ville où siège le tribunal.⁵ Cette élection de domicile n'est toutefois pas prescrite à peine de nullité.⁶

En revanche, toute demande de consultation du dossier pénal doit, sous peine d'irrecevabilité, contenir élection de domicile en Belgique si le requérant n'y a pas son domicile ou son siège.⁷

L'élection de domicile est également prévue dans les procédures devant la cour d'assises lorsque les parties n'ont pas leur domicile ou leur résidence en Belgique. L'article 232 du Code d'instruction criminelle prévoit en effet que les parties sont tenues d'élire domicile au plus tard au moment du renvoi par la chambre des mises en accusation. L'élection de domicile régit la procédure devant la cour d'assises, l'exécution de l'arrêt et le recours contre cet arrêt. À défaut d'élection de domicile par les parties, celles-ci ne peuvent opposer le défaut de signification aux actes qui auraient dû leur être signifiés aux termes de la loi. Toute signification est valablement signifiée à ce domicile élu, tant que la partie ne fait pas parvenir un avis de modification au procureur général par lettre recommandée à la poste avec accusé de réception.

Nous entendons également économiser du temps et de l'argent, et éviter les complications liées aux significations à l'étranger dans le cadre de la procédure d'appel contre les jugements rendus par le tribunal de police et le tribunal correctionnel.

Aucun chiffre n'est disponible à propos du nombre de significations fixant la cause à l'étranger, ni à propos des frais de traduction y afférents⁸, mais l'expérience enseigne qu'ils sont très importants.

gehouden zijn in België woonplaats te kiezen.³ De reden van dit voorschrift ligt in het besparen van tijd en kosten en het vermijden van complicaties die gepaard gaan met de betekeningen in het buitenland.⁴

De burgerlijke partij die de zaak rechtstreeks bij de rechtbank aanhangig wil maken, de zogenaamde rechtstreekse dagvaarding in strafzaken, zal eveneens woonplaats moeten kiezen en wel in de stad waar de rechtbank zitting houdt.⁵ Deze woonstkeuze is echter niet op straffe van nietigheid voorgeschreven.⁶

Een verzoekschrift tot inzage van het strafdossier daar-entegen moet wel, op straffe van niet-ontvankelijkheid, een keuze van woonplaats in België inhouden indien de verzoeker er zijn woonplaats of zetel niet heeft.⁷

Ook in de procedure voor het hof van assisen is in de woonstkeuze voorzien indien partijen hun woon- of verblijfplaats niet in België hebben. Artikel 232 van het Wetboek van strafvordering voorziet dat partijen gehouden zijn keuze van woonplaats te doen uiterlijk op het ogenblik van de verwijzing door de kamer van inbeschuldigingstelling. De keuze van woonplaats geldt voor de procedure voor het hof van assisen, voor de uitvoering van het arrest en voor het rechtsmiddel dat tegen dit arrest wordt aangewend. Hebben de partijen geen woonplaats gekozen, dan kunnen zij het verzuim van de betekening niet inroepen tegen de akten die hen luidens de wet moesten worden betekend. Elke betekening wordt geldig op de gekozen woonplaats gedaan, zolang de partij niet bij een ter post aangetekende brief met ontvangstmelding aan de procureur-generaal een wijzigingsbericht doet geworden.

Met dit wetsvoorstel willen wij ook bij de beroeps-procedure tegen de vonnissen uitgesproken door de politierechtbank en de correctionele rechtbank tijd en kosten besparen en complicaties die gepaard gaan met betekeningen in het buitenland vermijden.

Van het aantal betekeningen als dagstelling in het buitenland zijn geen cijfers beschikbaar noch van de vertaalkosten die hiermee gepaard gaan⁸ maar de ervaring leert dat deze zeer significant zijn.

³ Article 68 du Code d'instruction criminelle.

⁴ R. VERSTRAETEN, *Handboek strafvordering*, Maklu, Antwerpen/ Apeldoorn, 2012, 189.

⁵ Article 183 du Code d'instruction criminelle.

⁶ Cass., 6 juillet 1936, Pas., 1936, I, 341, 6°.

⁷ Voir article 28sexies, § 2, et article 61ter, § 2, du Code d'instruction criminelle.

⁸ Question écrite n° 1437 du 17 novembre 2022 de M. Ben Segers au ministre de la Justice à propos de "la signification de citations à l'étranger" (Questions et Réponses, Chambre, 2022-2023, B097).

³ artikel 68 van het Wetboek van strafvordering.

⁴ R. VERSTRAETEN, *Handboek strafvordering*, Maklu, Antwerpen/ Apeldoorn, 2012, 189.

⁵ artikel 183 van het Wetboek van strafvordering.

⁶ Cass., 6 juli 1936, Pas., 1936, I, 341, 6°.

⁷ cf. artikel 28sexies, § 2, en artikel 61ter, § 2, van het Wetboek van strafvordering.

⁸ Schriftelijke vraag nr. 1437 van 17 november 2022 van de heer Ben Segers aan de minister van Justitie over 'betekeningen dagvaarding in het buitenland' (Vragen en Antwoorden, Kamer, 2022-2023, B098).

Quoi qu'il en soit, l'ajout d'un domicile élu dans l'acte d'appel entraînera une réduction significative du nombre de significations de la copie de l'acte à l'étranger.⁹

Cet ajout entraînera également une réduction du nombre de significations faites au procureur du Roi en raison de l'absence de domicile élu connu à l'étranger.¹⁰

Enfin, les procédures seront également raccourcies. En effet, sauf exceptions, le délai entre la citation et la comparution s'élève à au moins dix jours¹¹, mais ces délais sont augmentés de quinze, trente voire quatre-vingts jours en fonction du domicile à l'étranger.¹² L'élection de domicile en Belgique entraînera dès lors une diminution de l'application de ces délais prolongés.

La présente proposition de loi permettra d'accélérer une étape importante de la procédure pénale, d'accroître son efficacité et de réduire les coûts y afférents.

Door het toevoegen van een gekozen woonplaats in de akte hoger beroep zal het aantal betekeningen van het afschrift van de akte in het buitenland sowieso beduidend verminderen.⁹

Ook het aantal betekeningen aan de procureur des Konings wegens geen gekende woonplaats in het buitenland zal hierbij afnemen.¹⁰

Tot slot zullen de procedures ook sneller verlopen. Immers, behoudens uitzonderingen bedraagt de termijn tussen de dagvaarding en de verschijning minimum tien dagen.¹¹ Deze termijnen worden evenwel verlengd met vijftien, dertig of zelfs tachtig dagen afhankelijk van de woonplaats in het buitenland.¹² Een gekozen woonplaats in België zal dan ook de toepassing van deze verlengde termijnen doen afnemen.

Dit wetsvoorstel zal met zich meebrengen dat een belangrijke schakel in de ketting van de strafprocedure sneller, efficiënter en meer kostenbesparend zal verlopen.

Ben Segers (Vooruit)

⁹ Article 40, alinéa 1er, du Code judiciaire.

¹⁰ Article 40, alinéa 2, du Code judiciaire.

¹¹ Article 146 du Code d'instruction criminelle.

¹² Article 55 du Code judiciaire.

⁹ artikel 40, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek.

¹⁰ artikel 40, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek.

¹¹ artikel 146 van het Wetboek van strafvordering.

¹² artikel 55 van het Gerechtelijk Wetboek.

PROPOSITION DE LOI**CHAPITRE 1ER****Disposition introductive****Article 1er**

La présente loi règle une matière visée à l'article 74 de la Constitution.

CHAPITRE 2**Modification de la loi du 25 juillet 1893 relative aux déclarations d'appel des personnes détenues ou internées****Art. 2**

L'article 1er, alinéa 5, de la loi du 25 juillet 1893 relative aux déclarations d'appel des personnes détenues ou internées, modifié en dernier lieu par la loi du 25 décembre 2016, est complété par un 6° rédigé comme suit:

"6° à peine d'irrecevabilité de l'appel, l'élection de domicile en Belgique si la personne qui fait la déclaration n'y a pas son domicile. Toute signification est valablement signifiée à ce domicile élu, tant que la personne qui a fait la déclaration ne fait pas parvenir un avis de modification de son élection de domicile au ministère public compétent par lettre recommandée à la poste ou par voie électronique avec accusé de réception." À défaut de domicile, la personne ne pourra opposer le défaut de signification aux actes qui auraient dû lui être signifiés aux termes de la loi.

CHAPITRE 3**Modification du Code d'instruction criminelle****Art. 3**

L'article 203 du Code d'instruction criminelle, modifié en dernier lieu par la loi du 5 février 2016, est complété par un paragraphe 5 rédigé comme suit:

"§ 5. L'acte d'appel mentionne à peine d'irrecevabilité de l'appel l'élection de domicile en Belgique si la personne qui fait la déclaration n'y a pas son domicile ou

WETSVOORSTEL**HOOFDSTUK 1****Inleidende bepaling****Artikel 1**

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 74 van de Grondwet.

HOOFDSTUK 2**Wijziging van de wet van 25 juli 1893 betreffende de aantekening van hoger beroep van gedetineerde of geïnterneerde personen****Art. 2**

Artikel 1, vijfde lid, van de wet van 25 juli 1893 betreffende de aantekening van hoger beroep van gedetineerden of geïnterneerde personen, laatstelijk gewijzigd bij de wet van 25 december 2016, wordt aangevuld met een bepaling 6°, luidende:

"6° op straffe van niet-ontvankelijkheid van het hoger beroep, de keuze van woonplaats in België, indien de persoon die de verklaring aflegt er zijn woonplaats niet heeft. Elke betekening wordt geldig op de gekozen woonplaats gedaan, zolang de persoon die de verklaring heeft afgelegd niet bij een ter post aangetekende brief of langs elektronische weg met ontvangstmelding aan het bevoegde openbaar ministerie een wijziging van zijn woonstkeuze doet geworden." Heeft de persoon geen woonplaats gekozen, dan kan deze het verzuim van de betekening niet invoeren tegen de akten die hem luidens de wet moesten worden betekend.

HOOFDSTUK 3**Wijziging van het Wetboek van strafvordering****Art. 3**

Artikel 203 van het Wetboek van strafvordering, laatstelijk gewijzigd bij de wet van 5 februari 2016, wordt aangevuld met een paragraaf 5, luidende:

"§ 5. De akte van hoger beroep vermeldt op straffe van niet-ontvankelijkheid van het hoger beroep de keuze van woonplaats in België, indien de persoon die de

son siège. Toute signification est valablement signifiée à ce domicile élu, tant que la personne qui a fait la déclaration ne fait pas parvenir un avis de modification de son élection de domicile au ministère public compétent par lettre recommandée à la poste ou par voie électronique avec accusé de réception.” À défaut d’élection de domicile, la personne ne pourra opposer le défaut de signification aux actes qui auraient dû lui être signifiés aux termes de la loi.

16 décembre 2022

verklaring aflegt er zijn woonplaats of zetel niet heeft. Elke betekening wordt geldig op de gekozen woonplaats gedaan, zolang de persoon die de verklaring heeft afgelegd niet bij een ter post aangetekende brief of langs elektronische weg met ontvangstmelding aan het bevoegde openbaar ministerie een wijziging van zijn woonstkeuze doet geworden.” Heeft de persoon geen woonplaats gekozen, dan kan deze het verzuim van de betekening niet invoeren tegen de akten die hem luidens de wet moesten worden betekend.

16 december 2022

Ben Segers (Vooruit)